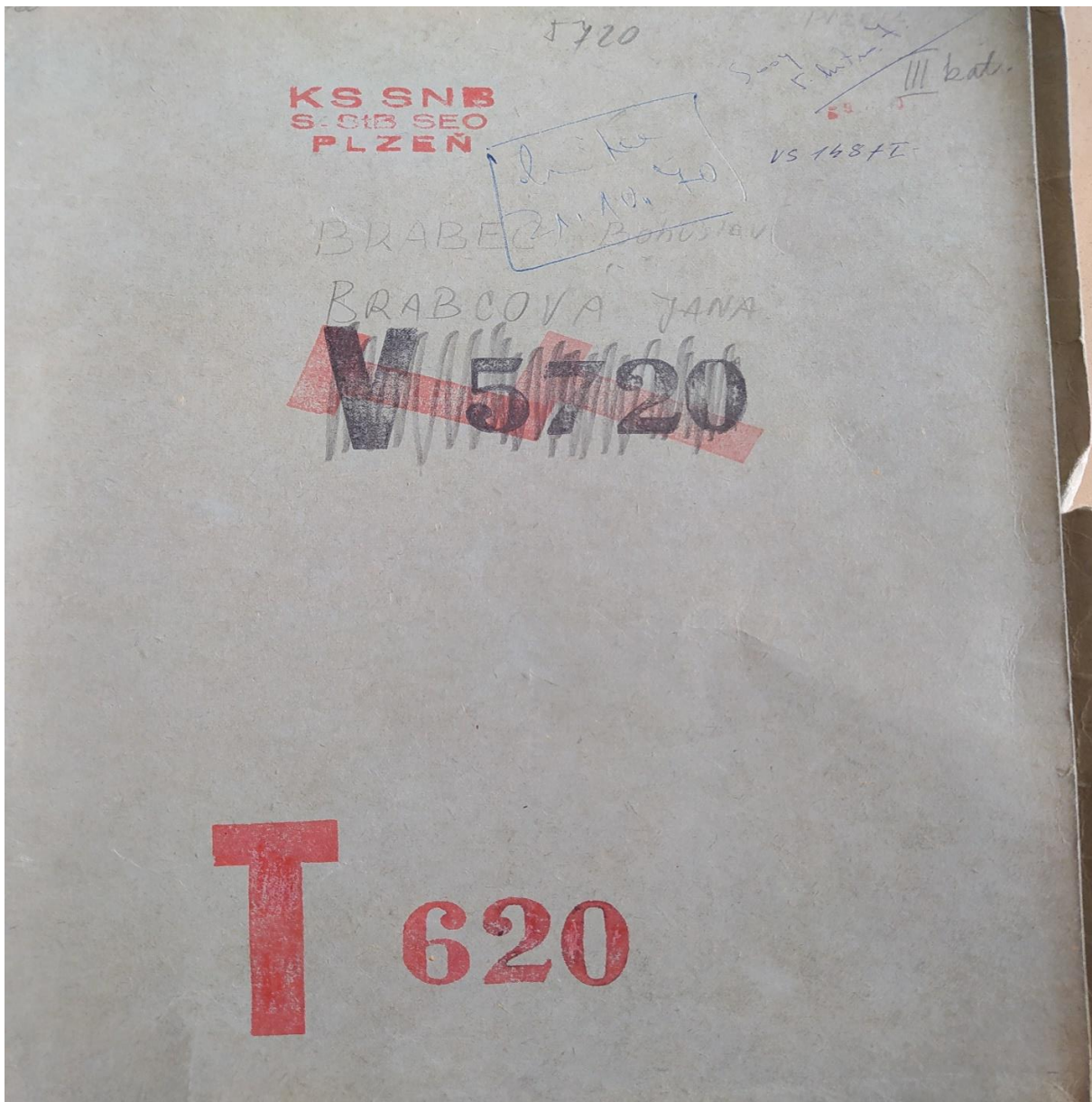

Přínos Archivu bezpečnostních složek k případu paní Jany

Archiv bezpečnostních složek začal vykonávat svoji činnost k 1. 2. 2008. Je součástí rozpočtové kapitoly Ústavu pro studium totalitních režimů, má asi 160 zaměstnanců a sídlí v Praze a v Kanicích na Brněnsku. Jsou v něm uloženy písemnosti bezpečnostních složek 20. a 21. století vzniklé na našem území. Archiv je přístupný široké veřejnosti. Je rovněž možné vydat se na exkurzi, což jsme právě my udělali, abychom podhalili příběh naší pamětnice Jany Ostzenyi i z pohledu druhé strany, tedy ze strany bezpečnostních složek totalitního režimu.

Celá exkurze začala prezentací na téma, co jsou to vlastně bezpečnostní složky, jaké tu působily za dřívějších režimů, jaké tu působí dnes, co vše je možné v archivu nalézt, kolik spisů se zde nachází a jak

se my jako běžní lidé můžeme dozvědět více, například o minulosti svých rodičů, právě díky této instituci. Dále jsme mohli nahlédnout do spisů, které se týkaly naší pamětnice. Zaměstnanci archivu nám je po naší žádosti vyhledali a připravili. Vše jsme si mohli přečíst, ofotit, osahat, jen ne odnést domů. Nebyly to ovšem jediné dokumenty k nahlédnutí. Pro zajímavost jsme dostali k přečtení kupříkladu spisy vedené StB o Václavu Havlovi a jeho korespondenci. Dále naše prohlídka směřovala do podzemních prostor, kde jsou v regálech se speciálně upravenými krabicemi uschované veškeré archiválie. Našli bychom zde miliony listů papíru z období více než sto let. Kromě dokumentů jsou v archivu uchovávány i různé předměty. K našemu údivu například dopravní značka s nápisem odporujícím komunistickému režimu. Pohled do dlouhých neprozkoumaných řad regálů byl fascinující. Další z aktivit archivu je starat se o tyto archiválie. K tomu slouží restaurátorská dílna, která se stala další zastávkou naší exkurze. Mohli jsme nahlédnout pod ruce velmi šikovným restaurátorkám, které při práci používají nejrůznější nástroje připomínající ty, které známe ze zubařských křesel nebo z dobrodružných filmů s archeology. Dozvěděli jsme se obecně, jakými procesy papír během restaurování projde, jako je třeba rovnání zohýbaných rohů nebo odkyselování papíru. Je to velmi zajímavá a pečlivá práce.

Tady naše prohlídka skončila. Nahlédnout do tohoto archivu byl zajisté jeden ze zážitků, obohatený zajímavými informacemi, na které budeme vzpomínat po celý život.

Valná většina spisů byla sepsána pracovníky Státní bezpečnost, pojďme si tedy o nich říct něco více. Státní bezpečnost byla založena roku 1945 a jejím hlavním posláním bylo udržení moci Komunistické strany Československa. Formálně se zabývala trestnými činy vůči republice. Její pravomoc však dosáhla mnohem dále. Mařila všechny neschválené iniciativy v oblastech kultury, politiky, náboženství atd. K tomu se nebála používat násilí nebo psychický nátlak. Vše, co nebylo v souladu s politickým myšlením komunistů, bylo protispolečenské a nepřátelské jednání.

Státní bezpečnost se skládala z několika částí. Některé z nich působily skrytě. Takzvaná operativní část Státní bezpečnosti se dělila na tři zájmové okruhy a byla členěna i územně. První zájmový okruh tvořila kontrarozvědka, která řešila zahraniční zpravodajství, spolupracovníky tohoto zpravodajství, sledovala cizince a zahraniční diplomaty. Druhý okruh tvořil hlavní agendu politické policie, která vedla "boj" proti vnitřnímu nepříteli. Soustředila se na odhalování, sledování a následné "rozprášení" opozičních a nezávislých aktivit ve státě. Třetí okruh tvořila ekonomická rozvědka, která se zabývala sabotážemi, korupcí a špionážní činností v hospodářské oblasti. Nakonec ještě můžeme uvést vojenskou kontrarozvědku, která působila převážně v armádě.

Spolupracovníci byli velmi důležitou složkou Státní bezpečnosti, která měla za úkol sběr detailních informací. Důležité je říci, že během normalizace zde bylo zhruba čtyřicet tisíc těchto spolupracovníků. Jejich efekt nebyl jen v tom, že získávali informace, ale pouze vědomí jejich existence vytvářelo strach otevřeně mluvit o čemkoliv a zejména před kýmkoliv. Důležité je rovněž zmínit, že mnoho těchto lidí tuto funkci nepřijalo dobrovolně, ale pod tlakem a ze strachu.

Na základě těchto poznatků můžeme dovodit, že případ paní Jany a jejich rodičů nejspíše řešila kontrarozvědka. Ta ve svých zprávách opakovaně zmiňovala možnost útěku a možného převezení paní Jany jejím otcem do Německa. Pracovníci kontrarozvědky paní Janu v dětství navštívili, aby jí řekli, že v Německu jedí psí žrádlo a celkově se jí snažili vštípit, že komunistické Československo je lepší zemí k životu. V její dospělosti ji dokonce do telefonu namontovali štěnici. Sledovali i zbytek její rodiny a nejspíše donutili donášet dědečka z matčiny strany, aby dceru mohl navštěvovat v Německu. Možnosti vycestovat z území Československa směrem na západ totiž v této době byly velmi omezené.

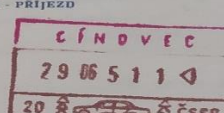

Vzhledem k panujícím totalitním poměrům v Československu zvolila řada lidí emigraci do svobodného světa. Když v srpnu roku 1968 vstoupila na území Československa vojska Varšavského paktu, sama tato skutečnost byla pro mnohé dostatečným impulsem pro odchod z vlasti převážně do sousedních států, Rakouska a západního Německa. O těchto lidech tedy referujeme jako o emigrantech. Část společnosti, která se rozhodla na území Československa zůstat i přes vpád vojsk, se snažila o občanský a kulturní protest proti komunistickému režimu. Jednalo se o autory, hudebníky, herce či divadelníky, kteří pomocí umění bojovali proti režimu a vyjadřovali tak svůj nesouhlas s aktuální situací. S pomocí Státní bezpečnosti a systému jejich pracovníků, pomocníků a donašečů si režim došlápl na tyto umělce, kteří byli vyslýcháni a všelijak nuceni k ukončení toho, co dělají. Bylo jim vyhrožováno vším od vězení až po perzekuci jejich rodin. Část těchto lidí byla státními orgány donucena opustit svou vlast.

Někteří lidé, kteří chtěli při vycestování na západ opustit území Československa legální cestou, tedy získat výjezdní doložku, byli nuceni v Československu ponechat blízkého člena rodiny jako určitou pojistku proti tomu, aby se rozhodli na západě zůstat. Rodiče se často domnívali, že pokud zanechají na území Československa své dítě, podaří se jim, rozhodnou-li se pro emigraci, následně dostat dítě za sebou na západ prostřednictvím Červeného kříže. Tak tomu bylo i v případě rodičů paní Jany.

Příběh paní Jany a její rodiny je příběhem ilustrujícím tehdejší normalizační Československo a zásahy státní komunistické moci do života společnosti.

II. POVOLENÍ K CESTĚ DO ČSSR

Poznávací značka: B-H 63-54   Tovární značka vozidla: MERCEDES

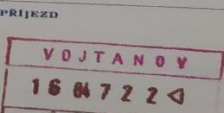

Příjmení: BRABCOVÁ	Jméno: Jana	Drivější příjmení: Hejtharová
Adresa žadatele - stát: Záp. Berlín	Město: Záp. Berlín	Ulice: Stadtrandstr. 478
Den, měsíc a rok narození: 11.03.1944	Místo narození: Plzeň	Číslo cestovního pasu: 2030673
Povolání: dělnice	Název a adresa zaměstnavatele: Paul Hettich, Motzenerstr., ZB 48	
Adresa pobytu - město: Plzeň	Ulice: Teselská 13	Příjmení osoby nebo název hotelu: H. Lindauerová
Účel cesty do ČSSR: návštěva	Doba pobytu v ČSSR: 30 dnů	Spolucestující děti do 15 let: -
Razítko PK - ODJEZD: Série 14 ČSSR	Razítko PK - PŘIJEZD: 20 ČSSR	

KOPIE SOUHLASÍ S ORIGINÁLEM

II. POVOLENÍ K CESTĚ DO ČSSR

Poznávací značka: 3-OM 3049   Tovární značka vozidla: MERCEDES

Archiv bezpečnosti Praha

Příjmení: BRABCOVÁ	Jméno: Jana	Drivější příjmení: Hejtharová
Adresa žadatele - stát: Záp. Berlín	Město: Záp. Berlín	Ulice: Stadtrandstr. 478
Den, měsíc a rok narození: 11.03.1944	Místo narození: Plzeň	Číslo cestovního pasu: 2030673
Povolání: dělnice	Název a adresa zaměstnavatele: Paul Hettich, Motzenerstr. 120, ZB 48	
Adresa pobytu - město: A. Váry, Stará kolo	Ulice: Hlávková 711	Příjmení osoby nebo název hotelu: Osztenyiová
Účel cesty do ČSSR: návštěva	Doba pobytu v ČSSR: 11 dnů	Spolucestující děti do 15 let: -
Razítko PK - ODJEZD: Série 14 ČSSR	Razítko PK - PŘIJEZD: 10 ČSSR	

P			BRABEC BOHUSLAV		12. 6. 1939	
					ZAP. BERLÍN	
22. 12. 84 Třtáns	4. 1. 85 Třtáns	-	naštelera	NOVA ROLE KVOBODVA 97	B-H-63-54	
17. 5. 85 -4-	19. 5. 85 -4-	-	-4-	PLZEN RIEGROVA 12	-4-	
24. 5. 85 Olomoc	27. 5. 85 Olomoc	-	-4-	-4-	-4-	
29. 6. 85 -4-	25. 7. 85 -4-	-	-4-	PLZEN JESELSKA 13	B-H-63-54	
16. 4. 87 Třtáns	25. 4. 87 Třtáns	-	-4-	STARÁ ROLE HLAVKOVA 7M	B-CH-3879	
11. 9. 87 -4-	13. 9. 87 -4-	-	-4-	-4-	-4-	

Archiv bezpečnostních složek
Praha

KOPIE SOUHLASÍ S ORIGINALĚM

P			BRABCOVÁ JANA		11. 3. 1944	
					ZAP. BERLÍN	
22. 12. 84 Třtáns	4. 1. 85 Třtáns	-	naštelera	NOVA ROLE KVOBODVA 97	B-H-63-54	
17. 5. 85 -4-	19. 5. 85 -4-	-	-4-	PLZEN RIEGROVA 12	B-H-63-54	
24. 5. 85 Olomoc	27. 5. 85 Olomoc	-	-4-	-4-	-4-	
29. 6. 85 -4-	25. 7. 85 -4-	-	-4-	PLZEN JESELSKA 13	B-H-63-54	